

BEDİR SAVAŞI'NIN MANEVİ BOYUTU

Eûzubillahimine'ş-şeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillahi Rabbi'l-âlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn. Ve's-salâtü vesselâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn. İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü Muhammedin sallallahu teala aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâle:

جَاءَ جِبْرِيلُ فَقَالَ: مَا تَعُدُّونَ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا
فِيكُمْ؟ قُلْتُ: خِيَارُنَا قَالَ: كَذَلِكَ مَنْ شَهِدَ بَدْرًا
مِنَ الْمَلَائِكَةِ هُمْ عِنْدَنَا خِيَارُ الْمَلَائِكَةِ

Câe Cibrîlü fekâle: Mâ te'uddûne men şehide bedran fîküm Kültü: Hıyârunâ. Kâle: kezâlike men şehide bedran mine'l-melâiketi hüm indenâ hıyâru'l-melâiketi.

*Câe Cibrîlü fekâle: Mâ te'uddûne men
şehide bedran fîküm. Beraber salât ü selâm
okuyalım:*

*es-salâtü ve's-selamü aleyke yâ Resûlal-
lah. es-Salâtü ve's-selamü aleyke yâ Habibal-
lah. es-Salâtü ve's-selamü aleyke yâ sey-
yide'l-evvelîne ve'l-âhirîn. Allahümme salli
salâten kâmileten ve sellim selâmen tâmmen
alâ seyyidinâ Muhammedinillezî tenhallü
bihi'l-ukad ve tenfericü bihi'l-kürab ve tukdâ
bihi'l-havâic ve tünâlü bihi'l-rağâib ve
hüsnü'l-havâtimi ve yüsteska'l-ğamâmü bi-
vechihi'l-kerîm ve alâ âlihî ve sahbihî fî külli
lemhatin ve nefesin bi-adedi külli mâlûmün
leke.*

Te harfleri bitti cim harflerine geçti. *Câe
Cibril'*den başladık derse. Cebrail
aleyhisselam meleklerin büyüklerinden. Dört
büyük melek: Cebrail, Azrail, Mikail, İsrail.
Bunlar meleklerin büyükleridirler. Bunlar
gözler görülmez, ruhani mahlûklardır. Her tü-
rlü kalıba kıyafete girmeye muktedirler,
güçleri de çoktur. Yani güçleri bilgimiz dışın-
dadır. Bir tane malum, Lut denilen bir göl var
ya, orada Lûtî denilen bir kavim vardı, orada
Lûtîlik ameli işliyorlardı. O lûtîlik amelini

işlediklerinden dolayı ceza olaraktan da o kavim Cebrail *aleyhisselamın* kanadı ile yerden kaldırıldı, ters çevrildi. O gün, bir rivayette 40.000, bir rivayette 80.000 de teheccütte namaz kılanlar varmış. Hatta Cebrail *aleyhisselam* sormuş: “Yâ Rabbi! Böyle dedin ama bu kadar da teheccütte insan var, ne yapayım ben?” “Sen vazifeni yap. Haşrolunurken herkes ameline göre haşrolunur.” demiş.

Şimdi bu geçen ki dersten bir köpek meselesi vardı. Köpek satılır satılmaz, parası caiz olur olmaz. Köpek haddizatında, Cebrail dedik şimdi buna. Melek Cebrail *aleyhisselam*, Cenâb-ı Peygamber’e bir vakit gelmedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* müteessir oldu, gelince dedi ki: “Niçin çoktan beri gelmedin? Dedi, “Evde köpek var.” Köpek enciklemiş bir yere, girip çıkıyormuş oraya, tabii Peygamberimiz’in haberi yok, Cebrail’in haberi üzerine [köpek yavrularını] dışarıya attırdılar. Köpeğin olduğu yere melek de girmez. Köpek ancak mesela avcılarının kullandığı bir köpek var bir de koyuncuların çoban köpekleri, koyunlarını beklemek için kullandıkları köpekler var. Bunların İmam Şafiî’ye göre hepsi haram. Koyununki de, evde

ev bekçiliği yapan veyahut koyun bekçiliğini yapan, bunlar da alınıp satılmaz. Yani parası caiz değil, kendileri de necistir. Fakat İmam Âzam Efendimiz diyor ki, bu [hadisteki ifade] nehiydir. Nehiy olması dolayısıyla kerahattır. Haram değildir de kerahattır. Nitekim bunun içerisinde hacamat parası da vardır. Hacamat parası da câiz değildir, haramdır dendi fakat Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* hem hacamat oldular hacamatçıya da para verdiler. Haram olsaydı vermezdi. Demek kerahet olduğunda İmam Âzam ittifak etmişler.

Buhârî hazretlerinin [kitabının] hangi cildinde olduğu hatırımdan çıkmış. Fakat orada bir köpek meselesi var, okumuştum onu. O köpek meselesinde, Fransızların eski harpte, büyük harplerinde yani Almanlarla yaptığı harplerde yapmış oldukları zayıatın bir misli fazla köpekten ölenleri varmış. Orada kitabında yazmış bunu.

Köpek pis mahlûk, birçok hastalıklar kendisinden sirayet edebiliyor. Köpek hastaneleri kâfi gelmiyor bu işe. Bunlar bu suretle de birçok kimselerin böyle bilinmeden ölümlerine sebep olup gidiyor. Onun için köpek doğru bir mahlûk değildir, alınıp satılmaz ve

kullanılması da câiz değildir. Şimdilerde fani [fini/fino] mi diyorlar, ufak köpekler var, evlerde yatak odalarına da girip çıkıyorlar. Bunlar? Bunlar hiç câiz değil. Öteki köpek yine bekçilik yapıyor, bir vazifesi var. Fakat bu evdeki köpeğin hiçbir vazifesi yok, boyuna gürültü yapar ve insanları da rahatsız eder. Hem de bu meleklerin de girmesine mâni olan bir şeydir. Alınıp da satılmayan bir şeydir. Onun için bunlardan son derece sakınmak gerekir.

[Şimdi bugünkü dersimize geçelim.]

Câe Cibrîlü. “Cebrail aleyhisselam gelmiş.” *Fekâle: Mâ te’uddûne men şehide bedran fîküm.* “Siz de siz, Bedir’de sizin yendiğiniz muharebede şehit olanlar [Bedir harbine katılanlar] hakkında ne dersiniz?” Efendimiz buyurdular. *Kultü: Hıyârünâ.* “Onlar bizim hayırlılarımız idi.”

Bedir muharebesi Müslümanlıkta ilk muharebedir ve bu Bedir muharebesine iştirak eden 313 bahtiyar var. Bu 313 bahtiyarın ismi o kadar muhteremdir ki onların isimlerini söyleyerekten hastalarınıza okusanız şifa bulursunuz. [Onların isimleri bile] Ruhlara şifadır, gönüllere şifadır, dertlere şifadır, her şeye

şifadır. Niçin? Bunlar Allahu Teâlâ'nın sevgili kulları. Bu sevgili kulları olduğundan dolayı Cenâb-ı Cibril soruyor: “Ne dersiniz siz bunlara?” Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki: *Hıyârunâ*. “Onlar bizim iyilerimizdi, iyi insanlardı.”

Ve kâle: kezâlike, sizin yanınızda o Ehl-i Bedir iyi olduğu gibi bizim yanımızda da *men şehide bedran mine'l-melâiketi*.

Bedir malum, ilk muharebe olmakla beraber Müslümanlığın çok zayıf bir devriydi. Silahı yok, parası yok, yiyeceği yok, bir şeysi yok yani çok zayıftılar. O devirde bu muharebe zuhur etti fakat Müslümanlar kaçmadılar, düşmanların karşısına çıktılar ama zayıf kuvvetleri vardı. Onun için Cenâb-ı Allah bunları iki bölük meleklerle te'kid ve te'yid eyledi. Onun için Cenâb-ı Cibril diyor ki: *Men şehide bedran mine'l-melâiketi hüm indenâ hıyâru'l-melâiketi*. “Sizin insanlarınızdan harbe iştirak edenler nasıl sizin hayırlınız ise, bizim meleklerden de o harbe iştirak edenler bizim hayırlılarımızdandır.” Melekler ki, *esteüzübillah*:

اِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ اَلَنْ يَكْفِيَكُمْ اَنْ يُمِدَّكُمْ
رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ اَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنْزِلِينَ

İz tekûlü li'l-mü'minîne elen yekfiyeküm

en yümiddeküm Rabbuküm bi-selâseti âlâfin

“... Biz oraya üç bin melek gönderdik.” İkinci seferinde *bi-hamseti âlafin*. “Beş bin tane gönderdik.” Eh bunun bir tanesi kâfiydi. Bir melek gelseydi oraya onların altını üstüne çevirirdi. Fakat 3000 ve 5000 melek ile böyle te’kid edişinin hikmetleri ayrı ayrı. Cenâb-ı Hak Yasin sûresinde, “Düşmanı helak etmek için bir meleğin sayhası kâfi geldi.” [diyor.] Bir meleğin sayhası bu kavmin helakine kâfi geldi. Burada da kâfi gelirdi, fakat böyle müteaddit şeylerle İslâm askerinin arasına karışmış insan kılığındaki meleklerin kesretle düşmanların gözüne görünüşü, düşmanda bir korku [meydana getirdi;] “Ooo, çok kalabalıklar, sonra çok heybetli insanlar, taylasanlılar, sarıklarının arkasında taylasanları da var.” [dediler düşmanlar.] Bu sebeple orduyu ilhak ettiler, bu sebeple de o ordunun zaferi temin olundu, düşman kaçmak mecburiyetinde kaldı. Bu birçok harplerde melekler harbe

iştirak etmeseler de İslâm ordularının içerisinde İslâm'ı takviye için “gövde gösterisi” dediğimiz tâbirle gösteriş olaraktan bulunurlar. Bu bizim son Yunan harbinde olsun daha ondan evvelki harplerde numuneleri pek çoktur. Ki, esir olan düşmanlar, “Sizin aranızda şöyle adamlar vardı yahu, biz bunları göremiyoruz. Siz ufak tefek adamlarsınız. Biz size teslim olmazdık, onlar nerede, o adamlar?” diye böyle hayretle ararlarmış aralarında ki bu melekler herkesin her zaman her yerde imdadına da yetişirler, yalnız [bu yardım için] kulun Allah’a dönmesi lazım. Kul Allah’a gönlünü çevirir, Allah Celle ve Alâ’ya gönlünü çevirir de ondan yardım istedi miydi, yardımcı olarak Cenâb-ı Hak kendisi gelecek değil ki O’nun meleklerine emreder, melekler de senin yardımına orada yetişirler.

Bunun numûnelerinden bir tanesini [anlatayım.] eşkiyalar [bir] adamı yolda yakalamış, öldürecekler. Demiş: “Bana müsaade edin de iki rekât namaz kılayım ben.” “Peki, kıl!” demişler. Namazı kılmış, ellerini açmış: “Yâ Rab! Görüyorsun ya, işte burada benden başka kimse yok beni kurtaracak.” Onun duası var orada yaptığı, yâ

hayyu yâ kayyum diyerekten, o dua ezberimde değil. O duasını yapmış demiş ki: “Yâ Rab! Sen beni bunların şerrinden kurtar.” Eh duası biraz uzamış, uzayınca melek de inmiş aşağıya, öyle bir sayha vurmuş, bu eşkıyaların her birisi bir tarafa dağılıp gitmiş, adamcağız da kurtulmuş durumdan. Bunların şeysi her zaman görüle gelen vakıalardandır. İmanımız vardır, *âmentü billâhi ve melâiketihî*. Görmediğimize inanmayız hocaefendi, görmek lazım.

Görmediğin neler var senin ey aziz kardeş, görmediğin neler var! Görmediklerini sen inkâr edersen bu dünyadan çıkmak lazım.

Allah kusurlarımızı affetsin de bizim dinimiz gayba imandır. Allah’ı görüyor muyuz biz? [Görmüyoruz] ama âsârı meydanda. Melekleri görüyor muyuz? [Görmüyoruz ama] âsârı meydanda. Âhireti görüyor muyuz? İmanımız var elhamdülillah, [hiç şüphe yok] gideceğiz oraya. Onun için bu hadisi, Ahmed b. Hanbel, Buhârî, İbn Mâce Muâz hazretlerinden; Ahmed b. Hanbel, Abd b. Humeyd, İbn Hibbân, Taberânî, Ziyâ el-Makdisî an ceddi hazretlerinden rivayet etmişler. Meleklerin vücudunu bize bildirmekle beraber onların yaptığı sayısız işleri de ayrıca bize böyle bildiriyor.

a. Meleklerden Peygambere: İbadetlerin İlâhî Boyutu

جَاءَنِي جِبْرِيلُ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ
إِذَا تَوَضَّأْتَ فَانْتَضِحْ

Câenî Cibrîlû fekâle: Yâ Muhammed, izâ tevadda'te fe'ntadih.

Tirmizî ve İbn Mâce Ebû Hüreyre'den rivayet etmişler. Bizim dinimizin kökleri, Peygamber Efendimizin tâlimiyle, Peygamber Efendimize de meleklerin tâlimiyledir. Bizim dinimiz doğrudan doğruya Allahu Teâlâ'dandır. İşte burada da Cebrail *aleyhisselam* gelmişler [Peygamber Efendimize; “Abdest aldığın vakitte ön tarafına su serp.” buyurmuşlar.] Abdest aldığı vakitte, abdest alındıktan sonra ellerindeki biraz suyu şöyle biraz üzerine serpme ki burada insana, “Acaba bu ıslaklık bana nereden geldi?” gibi vesvese gelir. Onu men etmek için [elindeki suyu] serpiştirirsin, “Ha, elimle serptiydim ya dersin, işte oradan olmuştur.” diyerekten o vesvesenin ortadan kalkmasına vesile olur.

Yine buyuruyor:

جَاءَنِي جِبْرِيلُ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ مُرْ أُمَّتَكَ
فَلْيَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّلْبِيَةِ
فَإِنَّهَا مِنْ شِعَارِ الْحَجِّ

*Câenî Cibrîlû fekâle: Yâ Muhammed, mür
ümmeteke fe'lyerfe'û esvâtehüm bi't-
telbiyeti, feinnehâ min şî'âri'l-hacci.*

Câenî Cibrîlû. “Hazreti Cebrail
gelmişler.” *Fekâle: Yâ Muhammed* sallallahu
aleyhi ve sellem Efendimize buyurmuşlar. *Mür
ümmeteke fe'lyerfe'û esvâtehüm bi't-
telbiyeti.* Hacda arefe gününden başlayarak
bayramın 4. gününe kadar devam eden *Allahu
Ekber Allahu Ekber* denir, burada tekbir
yaparız. Ama buradaki [yüksek sesle söylen-
mesi istenen] telbiye ki:

*Lebbeyk Allahümme lebbeyk, lebbeyke lâ
şerîke leke lebbeyk, inne'l-hamde ve'n-
ni'mete leke ve'l-mülk lâ şerîke leke.*

Cenâb-ı Peygamber'e böyle söylüyor Ce-
brail *aleyhisselam*. Sesli okununca [herkes
duyar.] Herkes bu duayı bilmez, bilmeyince,
bilenler okudukça bilmeyenler de öğrenir. Bu
sebeple herkes öğrenmiş olur. Ve bu telbiye-
nin böyle sesle yapılışında ikinci hikmet, bu
sesler ahenkle böyle ortalığa yayıldığı vakitte

insanın gönlüne de ayrıca hem bir şevk, hem neşe verir, hem de Allahu Teâlâ'ya karşı da bir korku bir haşyet de gelir insana.

Feinnehâ min şî'âri'l-hacci. “Bu telbiye haccın alâmetlerinden birisidir.” Allah gidenlere tekrar, gitmeyenlere de an karîbüzzamanda helal mallar ile ziyaretler nasîb-i müyesser eylesin.

Cenâb-ı Hakk'ın tecellisi her yerde olur; dağda da, taşta da, yerde de, gökte de olur. Cenab-ı Hakk'ın kudreti. Fakat bu Kâbe-i Muazzama'yı Cenâb-ı Hak, “Benim beytimdir.” diyerekten [onu ziyaret etmemizi] bizlere tavsiye buyurmuştur. İlk önce onu Adem aleyhisselam yapmıştır. İlk evvel melekler tarafından yapılınca, sonra Âdem aleyhisselam yapmış. Sonra da işte İbrahim aleyhisselam tazelemiş bu zamana kadar da tamir ola ola ayakta kalmış, zamanımızda da gördüğümüz Kâbe-i Muazzama'dır.

Tabii bu Kâbe malum taştan yapılmış bir binadır. Bu camilerimiz nasıl taştan yapıldıysa o da öyle taştan yapılmış bir binadır. Fakat bunun şerefi Cenâb-ı Hakk'ın isminin oraya verilmesiyledir. O taş, o bina orada olsa da olmasa da o yer mukaddestir. Yani o bina belki

günün birinde yıkılır, oradan kaldırılır. Kaldırılrsa da o bina orada olmasa da o yer mukaddestir, yine hac o yerde yapılır. Yine o mevki tavaf edilir, hac vazifesi de yine orada îfa edilir. İş binada değil binanın sahibi olan Allahu Teâlâ'nın emrine tevessüldedir.

Yine buyuruyorlar ki:

جَاءَنِي جِبْرِيلُ بِمِرْأَةٍ بَيْضَاءٍ فِيهَا نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ
فَقُلْتُ: مَا هَذِهِ؟ قَالَ: هَذِهِ الْجُمُعَةُ وَفِيهَا
تَقُومُ السَّاعَةُ

Câenî Cibrîlü bimir'âtin beydâe, fîhâ nûktetün sevdâu, fekultü: Mâ hâzihî? Kâle: Hâzihi'l-cumu'atü, ve fîhâ tekûmu's-sâ'atü.

Câenî Cibrîlü. “Cebrail aleyhisselam yine gelmişler.” *Bimir'âtin beydâe.* “Beyaz bir ayna ile.” *Fîhâ nûktetün sevdâu.* “Fakat aynanın içerisinde bir siyah nokta var, ayna.” *Fekultü: Mâ hâzihî?* “Buyurmuşlar ki, ‘Bu ne? Bu ayna çok güzel parıl parıl fakat bu siyahlık ne bunun içerisinde?’” *Kâle: Hâzihi'l-cumu'atü.* “Bu cumaya işarettir.” *Ve fîhâ tekûmu's-sâ'atü.* “Kıyametin de kopacağı gün cuma günü olacaktır.”

Cumanın âdâbından birisi de cuma günü muhakkak gusletmeyi unutmamalı. Evlerimiz

elhamdülillah eski zaman evleri gibi değil, sular bol, gusülhanelerimiz güzel. Temiz çamaşır giyinir, gusleder cumaya öyle gelirse, gelecek cumaya kadar ve bir de üç gün fazlasıyla günahları mağfiret olunuyor. Hem gelecek cumaya kadar var, bir de üç gün fazlasıyla onun günahları mağfiret olunur yani o kimseden on günlük günahı öyle otomatik siliniyor. Cumaya hürmeten gusledip temiz elbisesiyle camiye gelip erken vakitte cumaya intizar etti, sonra ses çıkarmadı, Kur'an'ını okudu, dinledi, camiden güzelce çıktı. İlk girenle son çıkan makbuldür. İlk girenin mükâfatı çok yüksektir, son çıkanın da mükâfatı yine çok yüksektir. Onun için erken girip son olarak çıkmaya dikkat etmek lazım. Erken kaçmak hiç iyi değildir. Hemen namazı kılınca, bazıları farzı kılıp kaçmak istiyorlar, o doğru bir şey değildir, çok hatalılar. Daha arkasında sünnetler var yapılacak, bu sünnetleri niçin kılmıyoruz? Sünnetlerin kılınması lazımdır. Sünnetleri kılacağız ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şefaatine nâil olalım.

Bakınız burada yeri gelmişken söyleyeyim. Biz şurada [sünnet kılıyoruz,] dedi-kodu oluyor:

“Bu on rekât canım! Dört rekât önden sünneti var iyi, iki de farzı var altı. Bu neden 16 oldu?” diyor. Canım arkasında dörtte sünneti var ya yine oldu on. Peki, öteki ne olacak? Öteki de o günün zuhr-u âhiri, o günün öğle namazı. O günün öğle namazını da tekrar bir edâ ediveriyoruz. İki de son sünnet, o da vakit sünnetidir, onu da edâ ediyoruz. Ne zarar verir? Var mı bunun bir zararı? Hiçbir zararı yok.

Bakınız, Said b. Müseyyeb *rahmetullahi aleyh* tabiinin eftalindendir, eftal-i tâbiîn. Bu zât diyor ki günde 1000 rekât namaz kılıyormuş. Günde 1000 rekât namaz kılıyormuş, hem muhaddistir yani hadis hocası. Hadis hocası, muhaddis diye yüzüne bakarak okuyan adama demezler, ezberine almış hadisler kafasında, o yalnız naklediyor. Hem böyle muhaddis hem de günde 1000 rekât namaz kılıyor. Bu zât diyor ki, “Ben 50 senedir hiçbir vakti ön safta bırakmadım. Hep ön safta yerimi alırdım, 50 seneden beri ön safta namaz kıldım.” Her gün de 1000 rekât namaz kılıyor, geceleri sabaha kadar ağlıyor. Vay bizim halimize! Biz şimdi dört rekât namaz kılacağız, “Bu namazı nereden çıkardınız?” diye kıyameti koparıyoruz. Dört

rekât namaz fazla kılırsan kıyamet mi kopar yahu, bak o bin rekât kılıyor yahu? Ha [bir de] diyor ki: “Elli seneden beri de yatsı namazına aldığım abdestle sabah namazını kılıyorum.” Efendi dilde kolay bu. Bunlar fevkalade büyük insanlar. İnsan kılığında ama insanın yapacağı, takat getireceği bizim gibi kalpazanların hâli değil bu. Bizde çene var, amele gelince dört rekât namazı fazla buluyoruz. Hele hele bazılarımız, mesela imama uymuyor, imamı beğenmiyor. Kimisinin sakalı yok diyor, kimisinin bıyığı yok diyor, kimisinin dişi altın diyor, kimisinin esbabı şöyle diyor gelmiyor camiye. Dedim bunlar hep büyük günahlardır yahu. Sen gel, beğenmiyorsan imamı, namazı kıl git evde bir daha kıl yahu. Evde git bir daha kıl, günaha girmezsin ki. Fakat cemaati niçin bölüyorsun? Niçin cemaatten kaçırıyorsun? Cemaat peygamberin emridir, vacip mesabesindedir, cemaat katiyen bölünmez. Fakat ne diyeceksin, akıllı insan çok dünyada. O akıllının birisi geldi soruyor bana:

“Hoca efendi sakal hakkında ne dersin?”
“Bilmem oğlum. Hamdi Efendi’nin tefsirini aç, 2. cildinin 1472. sayfasını oku. Ben ne diyeyim

sana. Bakalım o adam orada ne diyor?”

[Dedim,] açtım yerini de gösterdim. [Orada]

فَلْيُغَيِّرَنَّ خُلُقَ اللَّهِ

Fele yuğayyirünne halkallâhi [âyetinin izahını yaparken]

“Şeytanın iğfalinden olan beş iğfalinden birisi de: ‘Ben onları aldatmalarla hilkatlerini de değiştireceğim, değiştirtmeye çalışacağım.’ diyor. Ne yapacağım? Kadını erkek gibi erkeği de kadın gibi kılıklara sokacağım. Şunu yapacağım bunu yapacağım. Bu arada onlar da öyle yapacak.” Onun için cemaati hiçbir vecihle ayırmaya hiç kimsenin hakkı yoktur.

Bazı sofular cumaya gelmezler, bazı sofular imam beğenmezler. Hâlbuki hepsi hatadan ibaret, hepsi günahattan ibarettir. Böyle ne sofuluk olur ne de Müslümanlık. [Bu konu ile ilgili hadîs-i şerîf] birkaç ders evvel geçmişti zannedersem. Sen namazı kıl. İmam hatalı, kusurlu, kabahatli. Kabahat imamındır. Ama sen diyeceksin ki: “Bu namaz olmadı!” Bir daha kılıverirsin canım. Öteki adam 100 rekât, 1000 rekât kılıyor, sen de bir tane dört fazla kılıver, ne olur?

Hazreti Ali Efendimiz'in torunu Zeynü'l-Âbidin Hazretleri de, Hazreti Hasan Kerbelâ ortasında şehit oldukları vakitte o küçüktü de o vakada o kurtuldu. Sonra yetişti, günde 1000 rekât kılanlardan birisi de budur işte. O 1000 rekât kılanlardan birisi de Hazreti İbn Abbas'ın oğlu Abdullah. Kadınların sultanı Râbiatü'l-Adevviye, o da günde 1000 rekât kılarmış yahu. Bu dilde kolaydır yani, ama onda ne kuvveti mâneviye var. Çünkü ben buna gayret ettim de gücüm yetmedi. Niçin? O mânevî kudret yok bizde. Onlardaki kuvvet-i mâneviye [bizde yok,] onlar Allah tarafından destekleniyor. Yoksa 1000 rekât namazı bir günde kılsın, bunu da devam ettirsin, mümkün değil o. Sekiz, on saat sürer. Hiç durmadan sekiz, on saat sürer, pehlivanlar bile yapamaz onu. Onu söylerken altında da diyor ki: "Bunlar sofulardır da yapıyor." dersin. Demiş ki: "İmam Muhammed ve İmam Yusuf'a ne diyeceksin ya?" Onlar da şey adamlar, gün gün telifatla uğraşıyorlar. İmam Yusuf hem kadılık yapıyor, resmi vazifesi var hem de telifatı çok. Onun arasında, o da günde 200 rekât kılıyor. İmam Yusuf da İmam Muhammed de ikişer yüz rekât fazladan namaz kılıyorlar. Cüneyd-i

Bağdâdî'nin namazı günde 400 rekât. Dört yüz rekâtı kılmadan dükkânını açmıyor. Bu da dükkân çalıştırıyor. Öyleyken 400 rekât kılmadan açmıyor dükkânını. Canım iş, para az gelir o zaman. Erken açıp da çok kazanmak lazım ya. Yok, öyle şey, takdir Allah'ındır. Sana o gün ne takdir ettiyse iki saatte de gelir, 10 saatte de gelir eline geçer. Sen Allah'a kul ol, Allah da onu az bir zamanda da ihsan eder. Eh diyeceksin ki bunlar sofular, elbette yapacaklar. Harun Reşid ile Ömer b. Abdülaziz'e ne diyeceksin? Onlarda hükümdar. Hükümdar oldukları halde, milletin yükleri sırtında oldukları halde ikişer yüz rekât da onlar kılıyorlar.

Allah bizi gaflet uykusundan uyandırır. Biz de para kazanmanın yolunda gayretimiz çok.

b. İman, Hikmet ve Rikkat

جَاءَ الْفَتْحُ وَنَصْرُ اللَّهِ وَجَاءَ أَهْلُ الْيَمَنِ
قَوْمٌ قُلُوبُهُمْ رَقِيقَةٌ الْإِيمَانُ وَالْفِقْهُ يَمَانٍ
وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَّةٌ

Câe'l-fethu ve nasrullâhi, ve câe ehlü'l-yemeni, kavmun kulûbühüm rakîkatü'limânü ve'l-fıkhu yemânin, ve'l-hikmetü yemâniyetün.

Câe'l-fethu ve nasrullâhi. İzâ câe nasrullahi ve'l-feth âyet-i kerîmesinde bildirildiği üzere ehl-i î mân birden bire böyle bölük bölük İslâmiyete iltihak ediyor.

Ve câe ehlü'l-yemeni. “Yemen’den bir kafile gelmiş ki.” *Kavmün.* “Yemen’deki o kavim.” *Kulûbühüm rakîkatün.* “[Kalpleri] çok rikkatlılar.” Mâlum bunlardan birisi de Veysel Karânî’dir.

el-Îmânü ve'l-fıkhu yemânin, ve'l-hikmetü yemâniyetün. “Demek ki onlarda ilim, fıkıh, ilm-i fıkıh ve hikmet daha fazla oluyor.” Niçin? Kalpleri rakik. Onun için:

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ

Ra’sü'l-hikmeti mehâfetu’llâhi.

Mehâfetullah olmadan o kuru laflara kulak asma sen. Kuru laflara kulak asma. Çok biliyormuş. Ne kadar bilirse bilsin. Sabah namazına kalkamayan kalpazan herif, kalkıyor da bu müctehitlerle yarış etmeye gidiyor yahu. Yahu sen sabah namazına bile kalkamıyorsun, yediğin yemeklerin kim bilir kaç helal kaç haram. Kalkıyorsun müctehitlerle boy ölçüşmeye. Bu ne kadar budalalık yahu!

c. Şeytan, İnsan ve İlahi Hikmet

جَاءَ الشَّيْطَانُ فَانْتَهَرْتُهُ وَلَوْ أَخَذْتُهُ لَرَبَطْتُهُ
إِلَى سَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ حَتَّى يَطُوفَ
بِهِ وَلَدَانُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ

*Câe's-şeytânü fe'ntehertühü, velev
ehaztühü lerabettühü ilâ sâriyetin min
sevâri'l-mescidi, hattâ yetûfe bihi vildânü
ehli'l-medîneti.*

Câe's-şeytânü. Şeytan melek değildir. Melekler ruhânî, nûrânîdir. Şeytan da ateşî, toprakî. Bu da gözle görülmeyen bir mahlûk. İsteddiği zaman da görünür. Peygamberimizden evvelki devirlerde istediklerinde görünebiliyorlardı, fakat Peygamberimizin dünyaya gelmesiyle, *rahmeten li'l-alemîn* olması dolayısıyla bundan sonra görülmelerine izin verilmedi. Artık görülmezler. Bu şeytanı, Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* tutmuş yakalamış, kovmuş: “İsteseydim tutacak ver şu Medine-i Münevvere'deki direkler var ya, sütunlar, o direklerin birine bağlayacaktım da, Ehl-i Medîne'nin çocuklarına onu gösterecektim. Onun nasıl olduğunu gözleriyle göreceklerdi fakat Cenâb-ı Allah, Süleyman *aleyhisselama* bu devleti verdi. O [Süleyman

aleyhisselam] bütün insanlarla görüşür, tüm mahlûkatın dilinden anlar.” [buyurmuşlar.]

Geçen o Süleyman *aleyhisselam* ile ilgili bir kıssa geçmişti ki Cenâb-ı Hak mahlûkâtı çifte yaratmış, birisini de birisine düşman yapmış. İnsanların arasında da bu böyledir. Hak birdir ama insanlar birbirine daima muhalif hareket ederler. Kurt ile de köpek birbirlerine muhalif, düşman birbirlerine. Fakat kurt çok yırtıcı olması dolayısıyla bütün hayvanlar onun şerrinden bıkmışlar ve Süleyman *aleyhisselam*’a şikâyetle gitmişler. Demişler: “Biz bu kurttan bıktık, bunun çaresine bak!” Merkez atılmış ileriye, demiş: “Efendi kıyamette mesul olacaksın, bunun şerrinden bizi koru, muhafaza et!” Süleyman *aleyhisselam* da tutmuş kurtları, Mescid-i Aksâ’da bir yer var, oraya hapsetmiş. Hepsini ceza olarak 40 gün saklamış, demiş: “Bir daha kimseye zarar vermeyeceksiniz.”

Fakat kin içerde durur mu? Süleyman *aleyhisselam*ın vefatından sonra [kurttaki] o kin, merkepleri nerede bulursa yakaladı mı canını okuyor. Kurdun koku alması yoktur, kurt koku alamaz fakat merkebin kokusunu alırmış.

Merkep de kurdun kokusunu alıyor, onun kokusunu aldı mı minarenin tepesinde de olsa korkusundan kendisini aşağıya atıyor. Burada çok ibretler var.

Diyor ki bunu yazan adam, “Bunların bu huysuzlukları her zerrelere sirayet etmiştir. Kurtların her zerresi yani bu içte değildir yani vücutlarının her zerresine iç ve dış zerrelere de sirayet etmiştir. Bunun tecrübesi vakidir ki, kurt ölmüş merkep de ölmüş, ikisinin derisi de tabaklanmış. Tabaklanmış iki deri yan yana geldiği vakitte kurt derisinin yanındaki merkep derisi 24 saatte paramparça olur. Yirmi dört saat ancak dayanabilir, 24 saatte merkep derisi parçalanır.” diyor. Hâlbuki ölmüş hayvan, tabaklanmış da artık, [kurttan ve merkepten] hiç eser yok üzerlerinde. Fakat demek onun içinde olan o vahşet dehşet yine duruyor.

Binâenaleyh insan da öldü müydü ne kadar parçalanırsa parçalansın, ne kadar zerrelenirse zerrelensin o zerresinde insanın hilkatı mevcuttur. İnsan, onun için hele kâmillerin ölmesine hiç imkân yok. Kamil olarak iman ile ölenler katiyen ölmez, onlara “ölü” demek yakışmaz. Bunlara “göçtü” deriz, dünyadan

âhirete göçtü, geçti. Onun için şimdi [yazar] diyor ki:

“Bir davula, davulun bir tarafına kurdun derisini koy, bir tarafına da merkebin derisini koy, merkebin derisi davula tokmak vurmada 24 saatte parçalanır.” Yahu o kurt derisi ile arasında mesafe var ama? Dikkat! Burada çok tecrübe olmuş bir şey var. Burada diyor ki:

“Allahu Teâlâ insana çok hudutsuz meziyetler, faziletler, üstünlükler vermiştir. İnsan bu kadar göğе çıkmak için yaratılmış bir mahlûk değıl. Ayda gezmek için yaratılmış bir mahlûk değıl. Yani insandaki meziyetlerin hududu yok. Allahu Teâlâ Hazretlerinin verdiğı çok meziyeti var [insanın]. Onun içindir ki Hazreti Süleyman *aleyhisselam* bütün mahlûk ile konuşuyor, dertlerini anlıyor, söylüyor, dinliyor; insanın da kâmili, hangi peygamberin seviyesinde ise onun kuvvetine sahip olur. Onun kuvvetine sahip olur, kuşlarla da görüşür, hayvanlarla da görüşebilir.” diyor. İnsanda bu kabiliyet meçhul, yerin altında çeşitli hazinelerin saklı kaldığı gibi bizim içimizde de çeşitli hazineler kapalı olarak duruyor. Yerin altında kim bilir neler var. Ne zaman kazarsak buluyoruz, kazmazsak kalıyor işte yerin altında.

Hemen buğdayı ekip de buğdayı arpayı almak için yer yaratılmamış, yerin içinde ne hazineler var! İşte bugün yaktığımız benzinler, kullandığımız altınlar, pırlantalar bu yerin altından çıkıyor. Daha kim bilir neler de çıkacak.

d. Cebrail'in İtaati ve İlahi Rahmete Sığınış

جَاءَنِي جِبْرِيلُ وَهُوَ يَبْكِي فَقُلْتُ: مَا يُبْكِيكَ؟
قَالَ: مَا جُفَّتْ لِي عَيْنٌ مُنْذُ خَلَقَ اللَّهُ جَهَنَّمَ
مَخَافَةَ أَنْ أَعْصِيَهُ فَيُلْقِيَنِي فِيهَا

Câenî Cibrîlû ve hüve yebkî, fekultü: Mâ yübkîke? Kâle: Mâ cüffet lî aynun münzü halaka'llâhu cehenneme, mehâfete en a'siyehü, feyülkînî fîhâ.

Bakınız, dikkat ediniz buna!

Câenî Cibrîlû ve hüve yebkî. “Cebrail aleyhisselam gelmiş de ağlar olduğu halde, ağlıyor gözlerinden yaş akıyor.” *Fekultü: Mâ yübkîke?* ““Ey Cebrail! Niye ağlıyorsun böyle?” dedim.” *Kâle: Mâ cüffet lî aynun münzü halaka'llâhu cehenneme.* ““Cenâb-ı Hak cehennemi yarattığı günden beri benim gözlerim durmadı.” diyor.” Demek ki burada iki tane mânâ var. Cenâb-ı Cebrail cehennemden önce

yaratılmış. Cebrail *aleyhisselamın* hilkatı cehennemın yaratılışından evvel, ondan sonra cehennem olmuş. Niçin?

Mehâfete en a'siyehü, feyülkînî fîhâ.
“Korkuyorum ki isyan ederim de sonra oraya giderim.”

Onun için mekr-i ilâhîden peygamberlerden başka, yüksek evliyalardan başka kimse emin olamaz. Çok namaz kıl, çok oruç tut, günde 1000 rekât değil 10.000 rekât kıl istersen, neyin olursa olsun fakat mekr-i ilâhîden daima istiâze ederek; “Aman yâ Rab! Aman yâ Rab! Şeytanın, nefsin, şehvetin ve sâir bilmediğimiz çok şeylerin şerrinden beni emin, muhafaza eyleye.” her birimiz Cenâb-ı Hakk’a ibadeti yapmakla beraber yalvarmak mecburiyetindeyiz.

e. Önce Niyet

جَاءَكُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ الْمُبَارَكُ فَقَدِّمُوا فِيهِ
النِّيَّةَ وَوَسِّعُوا فِيهِ النَّفَقَةَ

Câeküm şehrü ramadâne’l-mübârekü, fekaddimû fîhi’n-niyyete, ve vessi’û fîhi’n-nafakate.

Ramazan ayı gelmiş Cenâb-ı Peygamber yine buyuruyor ki: “Ramazan ayı geldi, siz niyetlerinizi hazırlayınız.” Şimdi her şeyden önce, mesela namaza dururken namazdan evvel, öğle namazının farzına, ikindi namazının farzına niyet ettim diyoruz. *Neveytü*. “Niyet ettim.” Nasıl ki buna niyet ediyoruz, orucun da niyetini evvelden yapmak lazım. Ve nafakayı da mümkün mertebe Ramazan-ı şerifte genişçe tutmak lazım, çocuk çocuk faydalansın.

f. Komşu Hakkı

جَارُ الدَّارِ أَحَقُّ بِدَارِ الْجَارِ

Câru'd-dâri ehakku bi-dâri'l-câri.

“Evin komşusu, komşusunun evine hak sahibidir.” Komşu, birisi satıyor evi. Satacağı vakitte komşusu bu evi almaya herkesten daha en elyak. Bu varken, buna vermeden başkasına vermek Müslümanlığa yakışmayan bir haldir. Öteki der ki: “Ben senin evini 10 bin liraya alırım.”

O diyor ki: “Benim 10 bin lira param yok, ben bunu ancak 9 bin liraya alabilirim yahut 8 bin liraya alabilirim.” Onu komşu ise, Müslüman ise 10 bine değil 8 bine komşuya verecek.

Bunun şeyisini, Cenâb-ı Peygamber zamanında sahâbe-i kirâmda birisi naklediyor. Evini satıyormuş, komşusu gelmiş: “Bu evi bana vereceksin.” demiş. “İyi ama filanca bana bu kadar verdi, daha çok para verdi. Sen o parayı veremiyorsun ama ben Resûlullah’tan işittiğim bir hadise göre bu evi sana vereceğim. Senin paran az da olsa hak sahibi sensin, onun için sana vermem lazımdır.” diyerekten, ötekinden daha az parayla komşusuna devretmiş evi.

Binâenaleyh komşu hakkı çok büyük bir haktır. Onun hakkını çiğnemek de câiz değildir. O dururken, ben satacağım malı bir başkasına [deyip,] daha çok zengini, daha çok paralıyı bulup da vermek câiz değildir. Hatta bu mahalleye de teşmil edilmiş, hatta şehre de teşmil edilmiş. Yani yerli halk dururken başkasına malı vermek de tasvip edilmemiş. Onun için komşun Yahudi de olsa Hristiyan da olsa üzerinde komşuluk hakkı vardır, onun komşuluk hakkına riayet etmek lazım. Ve komşu Müslüman olursa tabii o zaman iki hakkı var. Hem komşuluk hakkı var hem de bir de Müslümanlıktan dolayı bir hak var. Onun hakkına daha fazla riayet etmek lazım. Bir de

akraba olursa üç hak sahibi olur o zaman, daha fazla hakka riayet etmek lazım.

g. Salihlerle Beraber Ol!

جَالِسِ الْعُلَمَاءَ تَعْرِفْ فِي السَّمَاءِ وَوَقِّرْ

كَبِيرَ الْمُسْلِمِينَ تَجَاوِرْنِي فِي الْجَنَّةِ

Câlisi'l-ulemâe tu'raf fi's-semâi, ve vak-kir kebîra'l-müslimîne tûcâvirnî fi'l-cenneti.

Hazreti Enes'ten. Cenâb-ı Peygamber buyuruyor: *Câlisi'l-ulemâe*. “Ulemalarla otur, düş kalk.”

Dostun, ahbabın ulema olsun. Onlarla düş kalk, onlarla otur. Böyle yaparsan, *tu'raf fi's-semâi*. “Semâ da, mele-i âlâ denilen makamda melekler tarafından sen de hürmetle yâd olunursun.” Sen de orada hürmetle yâd olunursun. Bu vazife gereği ulema ile temas et, konuş, dost ol, ondan ayrılma, mele-i âlâdaki melekler tarafından da sen tanınır ve bilinirsin. Ve Müslümanların büyüklerine de saygı göster. Müslümanların büyüklerine de saygı göster, yaş itibariyle de büyük olsa velev ki cahil olsa. Demek ki İslâm'da saçını sakalını ağartmış, sinni [yaşı] itibariyle büyüktür, ona hürmet Müslümanlara vazifedir, ona hürmet

etmesi lazım ki, sen bunu böyle yaparsan, *tû-câvirnî fi'l-cenneti*. “Cennette benim komşum olursun.” Sen ulemayla düşüp kalktıkça büyüklerine de saygı gösterdikçe cennette de benim komşun olursun.

h. Müşriklerle Mücadele

جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ
وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّنِّتِكُمْ

Câhidû'l-müşrikîne biemvâliküm ve enfüsiküm ve elsinetiküm.

Câhidû'l-müşrikîne. “Müşriklerle mücâhede edin, dinsizlerle.” Nasıl? *Biemvâliküm.* “Malınızla.” *Ve enfüsiküm.* “Canınızla.” *Ve elsinetiküm.* “Dillerinizle.” Kalemınızla, varlıklarınızla ve mallarınızla birlikte düşmanlarınızla mücâhede ediniz. Yine Allahu *zülcelâl* Hazretlerinin de Kur'an'daki emridir bu. Bu emrini Cenâb-ı Peygamber de bu şekilde yine izah buyuruyorlar. Yani Müslümanlık daima düşmanlarıyla mücâhedeye her zaman hazır ve âmâde olmalıdır.

Dün akşam radyoda din hocası görüşme yapıyor, işte orada da tayyare vakfına, donanma vakfına yardıma davet ediyor.

Söylediđi hep doğru da bizim ecdadımızın vak-
tiyle Avusturya kapılarında, tâ Afrika'dan,
Amerika'dan, şuradan buradan bir sürü yer-
lere kadar gittikleri halde, her şeyleri de
kendileri yaptıkları halde bugün biz neden bu
kadar aciz kaldığımızı artık siz tasavvur edin.
Hâlimiz nedir yani.

Müşriklerle mücâdele için, çok değil aziz
kardeş, sigara paralarını, nefsimizle
mücâhede edip de sigarayı terk etsek, o sigara
paralarını biz bu gibi hayırlara vermiş olsak,
emin olunuz ki göklerimiz tayyareden gözük-
mez. Ama nefislerimiz hepsine galip geliyor,
dünya kadar masrafı yapıyoruz, böyle
mücâdehe noktasına gelince cüzi bir şeyle
başımızdan savmaya çalışıyoruz.

i. Gönül Aynası: Allah'a Yönelmenin Yolu

Yine buyurmuşlar ki:

جِئْتَ تَسْأَلُنِي عَنِ الصَّلَاةِ فَإِنَّكَ إِذَا غَسَلْتَ
وَجْهَكَ انْتَثَرَتِ الذُّنُوبُ مِنْ أَشْفَارِ عَيْنَيْكَ
وَإِذَا غَسَلْتَ يَدَيْكَ انْتَثَرَتِ الذُّنُوبُ مِنْ أَظْفَارِ
يَدَيْكَ وَإِذَا مَسَحْتَ بِرَأْسِكَ انْتَثَرَتِ الذُّنُوبُ

عَنْ رَأْسِكَ وَإِذَا غَسَلْتَ رِجْلَيْكَ انْتَثَرَتِ
الذُّنُوبُ مِنْ أَظْفَارِ قَدَمَيْكَ

Ci'te tes'elünî ani's-salâti. Feinneke izâ ğasalte vecheke'nteserati'z-zünûbü min eşfâri ayneyke, ve izâ ğasalte yedeyke'nteserati'z-zünûbü min ezfâri yedeyke, ve izâ mesahte bira'sike'nteserati'z-zünûbü an ra'sike, ve izâ ğasalte ricleyke'nteserati'z-zünûbü min ezfâri kademeyke.

Ci'te tes'elünî ani's-salâti. Bir adam gelmiş Resûlü Ekrem'e namaz öğrenmek istiyor, namaz ile ilgili sorular soruyor. Cenâb-ı Peygamber, bakınız adam sormuyor, sormadan o adama diyor ki: “Sen bunun için geldin değil mi?” Biliyor içindekini. Nasıl biliyor, nasıl bilir. Bu pek basit bir şey yani. Onun için aynanın temizliği kâfi. Aynanın temiz olduğu vakitte karşısına çıkınca seni gösteriyor mu ayna? Gösteriyor. İşte insanın kalbinde de aynası, yani gönül aynası temiz olduğu vakitte karşısına çıkan adamın içindekini de görür ve okur. Cenâb-ı Peygamber karşısına gelen adamın şöyle bakıyor içine, diyor ki bu adam namazı öğrenmeye, sormaya geldi bana. O

sormadan diyor: “Sen bunu soracaktın değil mi? Evet, bunları soracaktım.

Bizim hocamızın hocası olan Hasan Hilmi Hazretleri, şimdi Süleymaniye’de Gümüşhaneli’nin yanı başında yatar orada. O zâta, Adapazarı’ndan üç beş tane kafadar gitmiş. Konuşmuşlar demişler ki:

“Gidelim şu şeyh efendiye, ama içimize hepimiz bir şey saklayalım, eğer içimizdeki saklananları bilirse kendisine inâbe ederiz.” Vakıa çok böyle ya! Bir tarihte gelmiş, girmişler içeriye gece vaktiymiş hem de. “Sen demiş baklava olsa yerdin ama” demiş. Ötekine de “Sen de şunu istersin ama!” demiş. Ötekisine de “Sen de bu olsaydı iyi olurdu!” filan. Bakmışlar ki hepsinin içlerinde tuttukları niyetleri tamamıyla meydana çıkmış; “E buna inabe edelim artık.” demişler. E canım bunu nasıl bildi o adamcağız? Bunların bir yazısı yok bir tarafta. İçten geçen bir niyetten ibaret bir şey. İşte bu niyetler içeride tecessüm ediyor, renkleniyor, yazı haline geliyor, karşısındaki adama arz olunuyor. Ayna güzel, tertemiz görüyor, olduğu gibi söylüyor. Sen de aynanı temizlesen, ben de aynamı temizlesem, bunların hepsi hallolunan meselelerdir, zor bir şey

değildir bunlar. Yalnız [kendini] Allah’a ver, yalanı, hileyi, yemini, kötülükleri bırak, emr-i ilâhîye imtisal et; namazcağzını güzelce kıl, abdestcağzını güzelce al, hiçbir namazın vak-tini geçirme, günahlardan da son derece de sakın, istiğfarını da fazla yap, bak nasıl oluyor aynan. Evet.

Feinneke izâ ğasalte vecheke’n-tese-rati’z-zünûbü min eşfâri ayneyke. “Ey evlat! Sen abdest alırken yüzünü yıkıyorsun ya.” Yüzden başlıyorsun, çünkü farz yüzden başlar. Ellerin yıkanması sünnet oluyor. Asıl farz olan yüzden başlamak. Onun için burada da yüzünü yıkadığın vakitte senin günahların gözünün kir-piklerinden aşağıya böyle akar gider.

Ve izâ ğasalte yedeyke. “Kollarını yıkadığın vakitte de.” *İnteserati’z-zünûbü min ezfâri yedeyke.* “Günahların tırnaklarından dökülür.” *Ve izâ mesahte bira’sike.* “Başını da mest ediyorsun ya, o başını da mest verdiğin vakitte.” *İnteserati’z-zünûbü an ra’sike.* “Başından günahlar akar gider.” *Ve izâ ğasalte ricleyke.* “Ayaklarını da yıkadığın vakitte.” *İnteserati’z-zünûbü min ezfâri kademeyke.* “Ayaklarının tırnaklarından bunlar, bugünkü

tabiriyle otomatik diyorlar, bu abdest alan insanların günah-ı seğâirleri kendiliğinden affolunuyor.” Camiye girerken günahsız olarak giriyor. Namazda da affolunuyor. İlk daha gelirken de affolunuyor. Camiye gelirken attığımız her adımda günahlarımız dökülüyor, yerine de bir sevaplar ilavesiyle camimize öyle geliyoruz. Ne kadar uzaktan gelersen sevap o kadar çok oluyor. Onun için:

جُبِلَتْ الْقُلُوبُ عَلَى حُبِّ مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهَا
وَبُغِضَ مَنْ أَسَاءَ إِلَيْهَا

Cübileti’l-kulûbü alâ hubbi men ehsane ileyhâ, ve buğdi men esâe ileyhâ.

“Yaratılış itibariyle, *cübilet*, hilkat itibariyle kalpler, gönüller insanda yaratılmış ki.” *Alâ hubbi men ehsane ileyhâ*. “Kendisine iyilik edenlere ihsan edenleri sevme [tabiatı].” Kalplerin hilkatinde, kendilerine iyilik eden insanları sevmek tabiatı var. Tıynet itibariyle, bir insan hayvan değildir, insan olmak suretiyle kendisine iyilik eden insanı sever. Ve kötülük eden insanı da sevmez. Bu hilkatin iktizasıdır. Binâenaleyh sen kendini insanlara sevdirmek istiyorsan insanlara karşı iyiliğini artır.

Cübileti'l-kulûbü alâ hubbi men ehsane ileyhâ. Kendimize iyilik edeni sevmek hilkat iktizası da, farz edelim ki fakir bir adama bir beyefendi geldi, “Evlat, şu apartmanı sana verdim, üç kat beş kat. Bir katında oturursun, dört katının da parası ile idare olursun. Şu araba da senin olsun!” dedi, bir de araba verdi altına. Haydi, bir de şoför vereyim, bu şoför de senin olsun, seni gezdirsin.” dedi. Sen bu adamı sever misin sevmez misin? Seveceksin tabiatıyla. Fakat bu adamın sana yaptığı iyilik acaba gözünün bir kılına değer mi? Gözünün bir kılına, senin kulağının bir kılına değer mi? Sendeki aklın, havsalanın bir zerresi olur mu yani? Olur mu? Sen bunları vereni unutuyorsun da bu sıhhati, bu afiyeti, bu varlığı, bu vücudu veren Allah’ı unutuyorsun da öteki taraftan bir ev bağışlamış, bir otomobil bağışlamış diye eteklerini öpüyorsun, adamı yerden sürüne- rek, teşekkürler ederim, diyerekten şaşırıyor- sun karşısında. Ama bu tarafta, senin doğuşun- dan tâ ölüşüne kadar seni nimetlere gark eden, gerek maddî gerek manevî nimetlerle seni tezyin eden Allahu *zülcelâle* karşı çokook [nankörlük ediyorsun.]

Namaz. Bugün birisi geldi: “Hocaefendi Cebrail *aleyhisselam* göründü bana bu akşam. Ne dersin benim bu rüyama? ” dedi. “Eh iyi, sen namazını kılar mısın?” dedim. “Kılamam!” demedi de “Ara sıra kılarım.” dedi. “Ara sıra namaz kılan insana Cebrail gözükmmez. Cebrail *aleyhisselamın* sana gözükmesinde bir ders var sana. Sen namazını terk etme buradan bir sille gelir sonra.” dedim.

Şimdi bu kadar [iyilik yapan] o adama şey yapsan, evi de alır elinden arabayı da alır elinden, “Sen defol git! Sen de hayır yok!” der. Fakat Allahu Teâlâ bize nimetlerini yağıdırıyor mütemadiyen. Mütemadiyen yağıdırıyor çünkü Allahu Teâlâ’nın bizden istediğı “Allahu Ekber!” edâsına icabet.

“Allahu Ekber!” edâsına icabet! Yahu gâvur, gâvur papazın çanına koşuyor da Müslüman Allah’ın tekbirine niye koşmuyor? Olur, mu böyle şey yahu? Ama beş defa çok. Neden çok aziz kardeş?

Günde üç defa yiyorsun çok değil de beş defa Allah’ın divanına duracaksın çok mu bu? Ne yapıyoruz?

Para istemiyorlar bizden, pul istemiyorlar! Hepsi bizim faydamız için. Bir namaz kılma-
daki fevâidi bilsek, ötekiler gibi biz de geride
kalmayız bile. Ama faydasından haberimiz
yok. Onun için mâneviyatımız zayıf oluyor.

Şunu da söyleyeyim, bugün insanlar bütün
kuvvetlerini yemeğe vermişler. Nasıl müreffeh
bir yemek, nasıl daha güzel bir yemek yiye-
bileceğiz. Eti şöyle olsun, yağı böyle olsun.
İşte şuradan olsun buradan olsun. [diye
düşünüyor.] İyi ama alt tarafı işte kafamızda
maneviyattan bir şey bulunmuyor. Maddiyatı
düşünüyoruz sadece.

İmam Hanbel *rahmetullahi aleyh* Hazre-
tleri otla taayyüş edermiş. Sebzevatla, yediği
sebze, ot, şuradan buradan topluyor. Altı yüz
bin hadisi biliyor, bir milyon da sağlam hadisi
biliyor. Muhaddistir. On altı yaşında fetva yer-
ine oturmuş adam. Büluğa ermeden ders oku-
tuyordu. Bu kafa, etle beslenmiş kafa değil
arkadaş! Etle beslenen kafalar bir müddet
sonra hayvanlaşır artık. Allah affetsin kusur-
larımızı. Onun için sen etten kuvvet bekleme,
kuvveti Allah'tan bekle. Allah'tan beklediğin
vakitte helal lokmayı bak, helal lokma ye!

Helal lokma ile yetişen adamın [zihni berrak olur.]

Bugün birisi diyor: “Çok ibadete ihtiyaç yok, helali ye, Allah’ın farzlarını yap kâfi.” diyor. Yalnız yediğin helal olsun. Yediğin helal olmadıktan sonra geceleri sabaha kadar uyumasan da boş, secdeden başını kaldırmazsan o da boş. Onun için kalplerin ci-billiyeti iktizası kendisine ihsan edeni sevecek. Öyleyse o kalp varsa eğer bizde, bize bu kadar nimeti ihsan eden Allahu *Celle ve Alâ’yı* sevmek mecburiyetindeyiz İkincisi, bize bu dini İslâm’ı bahşeden Allahu Teâlâ Peygamberi vasıtasıyla bahşetmiştir, o Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellemi* de sevgi olaraktan içimizde yaşatmamız yine İslâmîyetimizin iktizasıdır.

Şimdi bunun için bugün hacca insanlar gider, bu hacca gidişlerindeki en büyük kaide-lerinden birisi Resûlullah’ın karşısında, “Yâ Resûlallah! Ben bilâd-ı bâideden, çok uzak beldelerden, yerlerden de değil de göklerden uçarak geldim ben bugün senin huzuruna. Sana orada ben çok salât ü selâm okuyordum ama senin diyarına geldim karşına da geldim şimdi.” [deyip,] *essalâtü ve’s-selamü aleyke*

yâ Resûlallah diye bu salât ü selâmı okumaya başladığın vakitte Cenâb-ı Resul kendisi sana iftihar eder ve sana mukabeleten o da dua eder. Binâenaleyh Peygamberin duasına mazhariyet senin ona yapacağın salât ü selâmlara bağlı. Salât ü selâmların hiçbirisi boşa gitmez, bil-mukâbele Cenâb-ı Peygamber de yapar, Cenâb-ı Allah'ın da var.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

Inna'llâhe ve melâiketehu yusallûne ale'n-nebiyyi. Yâ eyyühellezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ diyen Hazreti Allah, kulu salât ü selâm ettiği vakitte, salât ü selâm Peygamber'e varmadan Cenâb-ı Hak alıyor ona o mükâfatla iade ediyor. Sonra Peygamberimize gidiyor. Onun için eğer sizde kalp varsa, mutlaka o kalbin Allahu Teâlâ'yı sevmesi lazım. Demek ki Allahu Teâlâ'yı seven kalp de Allahu Teâlâ'ya kulluk etmekten katiyen kaçmaz. Kulluktan katiyen kaçmaz. Nasıl ki Yunus dedi ki:

*Beni kesseniz de,
Kanımı da akıtsanız,
Ben yine derim
Lâ îlâhe illallah.*

Kessen de kanımı da akıtsan yine ben derim lâ ilâhe illallah. Niçin? İslâmiyet içine sinmiş. Kurdun içine, o kin bütün âzâsına sirayet ediyor da benim imanım sirayet etmez mi bütün âzâma? Onun için iman o imandır ki vücudu istila etmiştir, her tarafına yayılmıştır. “Allah!” dediği vakitte başka şey içinden çıkmaz. Ezân-ı Muhammedî okunduğu vakitte demirlere bağlasan durmaz. Ezân-ı Muhammedî okunduğu vakitte demirle bağlasan durmaz. Kılar, olduğu yerde kılar namazını. Onun için bizim Müslümanlıkta namazların mescitte kılınması şart değildir, herkes bulunduğu yer mescit, her yer Müslümanın mescididir. Üç Müslüman bir araya gelir, hemen orada Allahu Ekber der, orası Müslümanın mescididir, namazını kılarlar.

j. İman Yenileme ve Zikrullahın Manevi Gücü

جَدِّدُوا إِيمَانَكُمْ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُجَدِّدُ
إِيمَانَنَا؟ قَالَ: أَكْثَرُوا مِنْ قَوْلٍ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Ceddidû îmâneküm. Kîle: Yâ Rasûlallâhi, keyfe nüceddidü îmânenâ? Kîle: Eksirû min kavli lâ ilâhe illallah.

Ceddidû îmâneküm. “İmanlarınızı tecdit ediniz, yenileyiniz.” İmanlarınızı yenileyiniz!

İman eskir mi ki? Cenâb-ı Peygamber buyuruyor: *Kîle: Yâ Rasûlallâhi, keyfe nüceddidü îmânenâ?* “Nasıl imanımızı yenileyeceğiz?” Esbaplarımızı yenilemek için çıkarırız başkasını alırız giyeriz, yenisini alır giyeriz, öyle olur. Fakat imanımızı nasıl yenileyeceğiz yâ Resûlallah?

Kâle: Eksirû min kavli lâ îlâhe illallah. Bak. *Eksirû min kavli lâ îlâhe illallah.* “Bu kelime-i tayyibe-i münciyeyi çok edin.” Çok edin! En aşağıya 1000, 3000, 5000, 10.000 ne kadar diyebilersen de. Bu zikrullahtır. Zikrullah, Allahu Teâlâ’nın adıdır. O’nun adını böyle dilinde çevirmesi Allahu Teâlâ’nın kendisinin ona feyzinin inişinin alâmetidir. Onun için sen Allahu Teâlâ’nın ismini ne kadar çok anarsan, *men ehabbe şey’en eksera zikruhû.* “Kim neyi çok severse onun adını çok anar.” Allah’ı çok sevenler de Allah’ın adını çok anarlar. Allah’ın adını çok anmaları Allah’ın sevmelerinden ileri gelir. Onun için şimdi Allah Allah Allah diyeceğiz. İki türlü var ya: Cehrî, hafî.

Cehrî de Allah Allah Allah diyeceksin. Biri dükkânına geldi. “Bunu bana satar mısın?” dedi. Şimdi diyebilir miyim lâ îlâhe illallah

diye? Diyemem. Diyeceğim ki, “Satarım.” “Satarım.” deyince dil durur. Dil durur ama gönül eğer Allah demeye alıştıysa, dil hakîki olarak söylüyor, dilin konuşması kalbin zikrine mani olmaz. Kalp yine Allah Allah Allah der. Dil der ki, “Bunu sana satıyorum, bu on kuruştur ver parayı.” dersin. Yine gönül Allah Allah Allah der durur. Bunu çalıştırabilmek, alıştıırabilmek insanlar için büyük bir devlettir. Onun için Cenâb-ı Peygamber, *ceddidû îmâneküm*. “İmanlarınızı daima yenileyiniz.” [buyurdu.] İmanın yenilenmesi bunu çok söylemekle oluyor.

Onun için Kur’ân-ı Kerîm’de Cenâb-ı Hak:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

Yâ eyyühellezîne âmenü’zkürûllâhe zikran kesîran. [buyurdu.] *Kesîr*, “çok” [demektir]. Çok olunca, ne kadar olursa söyleyebilirsen söyle kusuru yok. Tabii insan hilkatinin işine insanın aklımız ermez. Cenâb-ı Hak o ana rahminde ne güzel yaratmış.

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ

Hüvellezî yusavviruküm fi’l-erhâmi keyfe yeşâü.

Hiç kimseyle alakası yok, o ana rahmi kapkaranlıktır ya. O kapkaranlık yerde şu vücudu

nasıl tasvir ediyor Cenâb-ı Hak! Kaşı bir tarafta, gözü bir tarafta, ağzı öyle, her hilkati, içinin hilkati öyle. Onu o karanlık yerde ne güzel tasvir ediyor. Allah esirgeye, yüzünün bir tarafı bir tarafa baksa, burnu bir tarafa baksa, ağzı bir tarafa baksa, karmakarışık. Bazı hilkatler var karmakarışık, acayip garâib! Bunlar da bize tecrübedir. Yani, bak Cenâb-ı Hak seni ne güzel yaratmış. Tam tamına, tam endam, her şeyin yerli yerinde, teşekkürün fazla olsun diyerekten. Körü görürsün, “Oh çok şükür, Allah bize gözümü görür yaptı.” dersin. Sağır görürsün, “Oh çok şükür Allah’a, benim kulaklarımı duyucu yaptı.” dersin. Dilsizi görürsün, “Elhamdülillah, bak Cenâb-ı Allah benim dilimi de konuşturmak imkânını, okumak imkânını veriyor.” E sopalı görürsün, “Bak elhamdülillah, ne güzel yürüyebiliyorum.” dersin. Çolağı görürsün, “Oh elhamdülillah, bak benim elim güzel tutuyor, alıyorum veriyorum.” Bunlar Cenâb-ı Hak aramızda ara sıra böyle gösteriyor bize ki, “Görün bunları da halinize şükredin!” diyor. Onları oyuncak için yaratmamış. Tımarhaneye git orada bir sürü insan ama hepsi de bizim gibi. Ama hiç birisi işe yaramaz. Hiç birisi işe yaramadığı için

oraya hapsolunmuşlar. Onları gör de ibret al. Şu Allahu Teâlâ'nın verdiği akla hayran ol. Dünya bir araya gelse sana akıl verebiliyorlar mı? Veremiyorlar. Kudretullah! Bunun kıymeti hiç bir şeyle ödenmez aziz kardeş! Bir evi bağışlayana tevessül ediyor da insan bu kadar kuvveti veren Sâni'i hakîki olan Hazreti Allah'a insan tapınmasın, olur mu hiç? Mümkün mü?

Ceddidû îmâneküm biekseri'l-kavli lâ illâhe illallah.

k. İnsan Hayatının Temel Gerçekleri

جَرَى الْقَلَمُ بِالشَّقِيِّ وَالسَّعِيدِ وَفَرَعَ مِنْ أَرْبَعٍ
مِنَ الْخُلُقِ وَالْخُلُقِ وَالرِّزْقِ وَالْأَجَلِ

Cera'l-kalemü bi's-şakiyyi ve's-sa'îdi, ve fereğa min erba'in: Mine'l-halki, ve'l-huluki, ve'r-rızki, ve'l-eceli.

Dört şey ki; halk, huluk, rızık ve ecel. Şu uzun boylu, kısa boylu, siyah beyaz, karakaşlı, kara gözlü, şulu bulu. Bu hilkat. Ahlak; güzel ahlaklı, çirkin ahlaklı, bozuk ahlaklı. Rızık, az veya çok herkese takdir olunur. Ecel, herkese de kimisi doğar ölür, kimisi doğar biraz yaşar öyle ölür, kimisi 50 de, kimisi 100 de, kimisi 150 de ölür. O ezelde takdir olan bir gün var.

O güne kadar o insan yaşayacak. Top da patlasa, gökten atom da yağsa, yerler ateşte kesilse yine yaşayacak olan 150 sene yaşayacak.

I. Peygamber Efendimiz ve Hazreti Ebû Bekir'in Mağara Mucizesi

جَزَى اللّٰهُ الْعَنْكَبُوتَ عَنَّا خَيْرًا فَإِنَّهَا نَسَجَتْ
عَلَى وَعَلَيْكَ يَا أَبَا بَكْرٍ فِي الْغَارِ حَتَّى لَمْ يَرَنَا
الْمُشْرِكُونَ وَلَمْ يُصِلُوا إِلَيْنَا

Ceza'llâhu'l-ankebûte annâ hayran, feinnehâ nesecet aleyye ve aleyke yâ Ebâ Bekrin fi'l-ğâri, hattâ lem yeranâ'l-müşrikûne, ve lem yusilû ileynâ.

Hazreti Ebû Bekir'den rivayet. “Allah bu ankebûta, bu örümceğe hayırlı cezalar versin ki onlar bizim girdiğimiz mağaranın ağzını ördüler, çabucak kapadılar.” Şeytan düşmanla beraber geldi, “Burada!” diyor. Bakıyorlar ki ağzı var ufacık, bir insan girecek kadar yer ama örümcekle dolu orası, kaç senelik örümcek ağsı. “Buradan insan geçmemiş. Sen yanlış delilde bulunuyorsun. İnsan geçse bu bozulur, bura bu kadar yerde örümcek ağsı ile durulur mu?” diyor. Durulmaz. Ha onun için,

Nesecet aleyye ve aleyke. “Sana ve bana o örgü yaptı, kapadı bizi içeride, düşman bizi göremez hale geldi.” *Yâ Ebâ Bekrin fi'l-ğâri, hattâ lem yeranâ'l-müşrikûne* Müşrikler geldiler, şeytan da delalet ediyor, izi de buldular orada, burada bitiyor. Efendimizin izini takip ettiler, izi geldi orada bitti. Dediler, “işte burada!” Burada ama dolaşıyorlar dolaşıyorlar, bir kapı var onu da örümcek doldurmuş, güvercin de gelmiş yumurtayı yapmış üzerinde. “Allah Allah! Buradan insan girer mi? Demek buradan gitmiş başka yere.” diyorlar. *Ve lem yusilû ileynâ.* “Orada Efendimizi bulamadılar.” Niçin? Allah korudu onları. Allah onların basîretlerini kapıyor, o hayvana da emrediyor onları yaptırıyor ki koruyacak Habîbini, bu İslâm dini yetişecek çünkü. İslâm dininin hâmisi Allah’tır, Hâfızı Allah’tır. Onun için Habîbini düşmanlarına karşı böylece korumuştur.

m. “Ensar’dan Allah Razi Olsun”

جَزَى اللَّهُ الْأَنْصَارَ عَنَّا خَيْرًا وَلَا سِيَّمَا عَبْدُ اللَّهِ
بْنُ عَمْرٍو بْنِ حِرَامٍ وَسَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ

Cezâ'llâhu'l-ensâre annâ hayran, ve lâ siyyemâ Abdullâhi'bne Amri'bni Hırâmin, ve Sa'de'bne Ubâdete.

Cezâ'llâhu'l-ensâre annâ. Ensar, Medine-i Münevvere'deki Müslümanlar. Allah onlardan razı olsun. *Ve lâ siyyemâ Abdullâhi'bne Amri'bni Hırâmin.* Bu, caminin de hizmetkârıymış. Caminin hizmetkârı, hüddâm-ı câmi. Hüddâm, hizmetçi olduğundan hususî olarak Cenâb-ı Peygamber ona dua ediyor. “Ensardan Allah razı olsun ama bhusus şu Abdullah b. Amr’dan, Amr’ın oğlu Abdullah’tan razı olsun.” *Ve Sa'de'bne Ubâdete.* “Bir de Hazreti Ebû Ubâde denilen zâttan.” Onların da demek ki İslâmiyete büyük yararlılıkları olmuş ki bunlara karşı böylece emir buyurmuşlar.

n. İslamda Sakal ve Bıyık

Yine Cenâb-ı Peygamber [buyuruyor.]
Bunu da okuyalım bitsin.

جُزُوا الشَّوَارِبَ وَأَرْخُوا اللَّحَى
خَالِفُوا الْمَجُوسَ

Cüzzû's-şevâribe, ve erhû'l-lihâ hâlifû'l-mecûse.

Cüzzû's-şevâribe. Şevârib, bıyıklar. Ve erhû'l-lihâ, luhâ, lahâ. Üç kıraat de câiz. Bu da sakal.

“Bıyıklarınızı kırpınız, kısaltınız ve sakallarınızı da uzatınız.” Emr-i Peygamberî. Yine Müslim Ebû Hüreyre ravisi de. Bu hilkatimizin hepsi Cenâb-ı Hak tarafındandır. Hilkatte hiç bir şey yoktur ki kendiliğinden olsun. Kadın da vermemiş. Niçin? Yok. Yok, oluşu vermeyişinden dolayı. Bize vermiş, niçin? Biz hayatın dışta çalışan insanlarıyız. Soğuğa karşı, sıcağa karşı, her şeye karşı dışarıda çalışmak mecburiyetindeyiz. Ondan dolayı sakala bıyığa ihtiyacımız olduğundan, Allah bize sakalı bıyığı vermiş. İhtiyaç olmasa bunları da vermezdi, bizi de kadın gibi yaratırdı, kesmeye de lüzum kalmazdı. Size lüzum yok derdi yaratmazdı, köselerde olduğu gibi. Fevâidi pek çoktur.

Bir memlekette orman olmazsa o memleket harap. Memleketi besleyen ormanıdır. Bunlar da insanın ormanı, ağaçları mesabesindedir. Orman ağaçları orman mesabesinde. Her bir teli, nasıl telefonlar var şimdi, damların üzerinde ağaçlar dikeyorlar ses

almak için. Bunlar da her birisi bir ses alır dünyadan. Bunlar havadis direkleridir. Her birisinin ayrı ayrı vazifesi var. Bunları onun için yaşıyoruz ilerledikçe başladı siyah sakallar üzerinde beyaz sakallar türemeye. Sakın ha onları çekip de koparma. Onlar nurdur. Nurdur, bunlar nurdur yahu. Allahu Teâlâ'nın kudret-i İlâhîyi gösteriyor bu da. Boyuyor, bazen siyaha, bazen beyaza, bazen de sarıya boyuyor. Onun için sen Cenâb-ı Hakk'ın hilkatini tâğyir edip de onları kazımakla bir şey kazanamazsın. Bu senin pek erken suratını bozar, ihtiyarlık hâlini alırsın. Sakalların olursa suratın her zaman ustura görmez, cildin temiz kalır ve genç kalırsın, daima iyi olur.

Allah kusurlarımızı affetsin, tevfikâtı samadaniyesine mazhar etsin. Gelecek derste de rahmet-i İlâhîye'nin vus'atından bahsedeceğiz.

Li'llahi'l-Fatiha.

Mehmet Zahid KOTKU

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ